

Huszonöt éve hunyt el Soós Jenő (1937–2001) matematikus

Oláh-Gál Róbert

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar

olahgalrobert@uni.sapientia.ro

Soós Jenő (Eugen Soós) a Bukaresti Egyetem Matematika Karán az Elméleti Mechanika Tanszék professzora, valamint a Román Akadémia Matematikai Intézetének elismert kutatója volt. Kivételes tudományos és oktatói pályafutása során alapvető hatást gyakorolt a romániai és a nemzetközi elméleti mechanika fejlődésére. Mivel Bukarestben, a magyar tudományos élettől elszigetelten élt, a magyar matematikatörténet megfeledkezett róla; még fénykép sem volt ismert róla. Megemlékezésünk ezt a hiányt pótolja.

Soós Jenő 1937. október 15-én született a Brassó melletti Barcaújfaluban, magyar családban; középiskoláit Brassóban, magyar nyelven végezte. 1955-től a Bukaresti Egyetem Matematika és Mechanika Karán tanult (tanárai: C. Iacob, A. Halanay, Gr. Moisil, P. P. Teodorescu). 1960-ban diplomázott, 1972-ben Caius Iacob akadémikus vezetésével doktorált. 1965 és 1975 között a Román Akadémia Matematikai Intézetében dolgozott, amíg a kommunista hatalom fel nem oszlatta az intézetet; ezt követően a Szilárdtest-mechanikai Központban, majd az INCREST Matematikai Osztályán kutatót. Az 1989-es fordulat után az újjraalapított intézet főkutatója lett, és kapcsolatokat épített ki francia és amerikai egyetemekkel. 2000-ben megkapta a *Románia Csillaga* érdemrendet. 2001. augusztus 15-én hunyt el.

Soós Jenő előadás után
a Bukaresti Egyetemen

Főbb kutatási területei: Cosserat-típusú általánosított kontinuummodellek; rugalmas-plasztikus viselkedés, a Mandel-típusú elméletek axiomatikus felépítése; a folytonos közegek elektrodinamikája és az előfeszített piezoelektromos kristályok stabilitása; törésmechanika (a Sih-féle törési kritérium kiterjesztése anizotróp anyagokra) és az alakemlékező ötvözetek termomechanikai modellezése; valamint einsteini és nem-einsteini relativisztikus gravitációelméletek. Több mint 50 mesterszakos és 35 doktori hallgató témavezetője volt.

Rostás Zoltán 1977-es, *A Hét*-beli interjúja szerint a mechanikát a matematikától és a fizikától különálló tudománynak tekintette; a kontinuummechanika axiomatizálását Hilbert geometriai megalapozásához hasonlította; a redukcionizmust meghaladva a tudomány viszonylag független *szintjeinek* elméletét fogalmazta meg. Fő érdeme, hogy a mechanikát szigorú axiomatikus keretbe foglalta, megtisztítva a pusztán szemléleti alapoktól.

Hivatkozások

- [1] E. Soós, *Discrete and continuous models of solids*, Editura Științifică, București, 1972 (román nyelven).
- [2] I. Beju, E. Soós, P. P. Teodorescu, *Euclidean tensor calculus with applications*, Editura Tehnică, București – Abacus Press, Tunbridge Wells, 1983.
- [3] X. Balandraud, E. Ernst, E. Soós, Relaxation and creep phenomena in shape memory alloys I–II, *Z. Angew. Math. Phys.* **51** (2000), 171–203, 419–448.
- [4] E. Baesu, E. Soós, Antiplane piezoelectricity in the presence of initial mechanical and electrical fields, *Math. Mech. Solids* **6** (2001), 409–422.
- [5] Soós Jenő (matematikus), *Wikipédia, a szabad enciklopédia*, https://hu.wikipedia.org/wiki/Soós_Jenő
- [6] Oláh-Gál R., Huszonöt éve hunyt el Soós Jenő (1937–2001) matematikus, *Historia Scientiarum* (2026), 44–53, <https://ojs.emt.ro/hs/article/view/2396>